

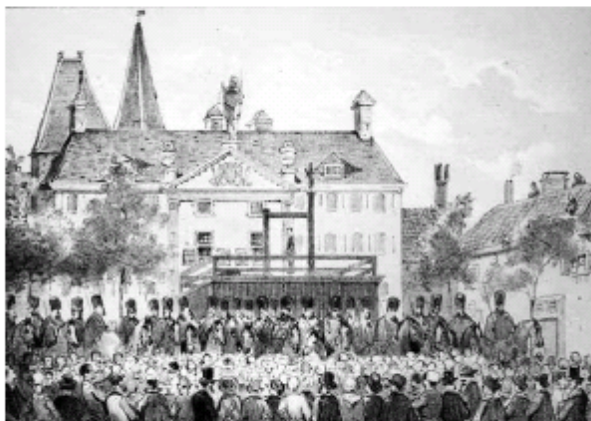
De historische stad zit vol verhalen. Sommige verhalen zijn eeuwenoud, andere wat jonger. In het Stadsmuseum diepen wij ze op. Tips, vragen en reacties zijn altijd welkom. Onder vermelding van Stadsmuseum kunt u ze mailen naar stadsredactie@leidschdagblad.nl.

De drie koppen rolden op rij

Adrianus Blom (31) werd in 1856 in Leiden opgehangen voor de moord op een boeendochter uit Hazerswoude-Rijndijk. Hij zou de laatste zijn die in Leiden op last van de rechtbank naar gene zijde gestuurd werd. De doodstraf in Nederland werd in 1870 afgeschaft de maatregel werd als wreed en onbeschaafd gezien.

In de eeuwen daarvoor rolden echter de nodige koppen over de stenen van het huidige Gerecht en het plein voor de Pieterskerk. Tientallen executies zijn daar in de loop der tijd uitgevoerd. In de zeventiende eeuw vond er zelfs een groepsexecutie plaats: de beul onthoofdde drie mannen op rij. Waarom? Vanwege hun betrokkenheid bij een mislukte moordaanslag op prins Maurits.

In 1618, tijdens het Twaalfjarig Bestand, gaf prins Maurits opdracht om Johan van Oldenbarnevelt, raadspensionaris van Holland, te arresteren op beschuldiging van hoogverraad. De vrouw van Van Oldenbarnevelt, Maria van Utrecht, en hun twee zonen, Willem en Reynier, stelden alles op alles om hem vrij te krijgen. Tevergeefs. Op 12 mei 1619 werd het doodvonnis uitgesproken en een dag later rolde het hoofd van de raadspensionaris.

De executie van Adrianus Blom

ARCHIEFFOTO

Willem en Reynier van Oldenbarnevelt zwoeren wraak. De mannen beraamden in 1622 samen met enkele andere tegenstanders van de Prins een aanslag op de stadhouder. De samenzweeiders huurden voor 400 gulden een paar matrozen in om het moordplan uit te voeren. Maar het plan lekte voortijdig uit. Reynier werd opgepakt en op 28 maart van dat jaar, net als zijn vader, onthoofd. Zijn broer Willem wist naar Brussel te vluchten. Zoveel geluk hebben de andere samenzweeiders niet.

Onder de samenzweerder bevonden zich drie Leidenaars: lijndraaier Jan Pietersz., leraar en saaiwerker Samuel de Plecker en kleermaker Gerrit Cornelisz. Zij werden opgepakt en naar het Gravensteen in Leiden overgebracht voor berechting en veroordeling. Op 21 juni 1623 is een grote menigte burgers uitgelopen om het bloedige schouwspel van dichtbij mee te maken.

Als eerste komt Jan naar voren. Hij toont berouw en er werd voor hem gebeden. Dan krijgt hij een 'root mutsken' op, wordt

zijn nek ontbloot door zijn hemd wat van zijn schouders te trekken en wordt hij op zijn knieën op het schavot gezet. Luttel seconden later rolt zijn hoofd over het schavot. Samuel de Plecker is als tweede aan de beurt. Hij komt met ontbloot bovenlijf het bebloede schavot op lopen, doet een gebed en knielt neer waarna de scherprechter ook hem 't hoofd af sloegh'. Als Gerrit voor zijn laatste optreden het podium opkomt, blijken de rode mutsjes op. Hij krijgt daarom een 'neusdoeck voor de ooggen' waarna ook hij 'onthalst' wordt.

Daarna worden de lichamen conform het vonnis gevierendeeld en de stukken op de vier hoeken van de stad opgehangen. Uiteindelijk zijn de lichamen anoniem begraven.

Zo ging dat toen. Nog ruim twee eeuwen zouden zware misdrijven met de dood bestraft worden. Tot 1870 dus. Hoewel. Na de Tweede Wereldoorlog kregen in Nederland nog 154 mensen 'onder bijzondere rechtspleging' de doodstraf vanwege hun opstelling tijdens de bezettingsjaren. Daarvan zijn er 39 ook daadwerkelijk geëxecuteerd. In 1983 werd ook de doodstraf in oorlogstijd afgeschaft.

TIMO WAARSENBURG

